

Оригинални научни рад
УДК 930.1:339.5(497.13Дубровник)”1400”
DOI 10.7251/GPB2013059S

Аранђел Смиљанић*

Универзитет у Бањој Луци
Филозофски факултет
Студијски програм историје

**ДУБРОВАЧКО ПИСМО КНЕЗУ ЂУРЂУ РАДИВОЈЕВИЋУ
ПОВОДОМ НОВЧАНИХ ПРОБЛЕМА СА ЊИХОВИМ
ТРГОВЦИМА У ДРИЈЕВИМА**

1400, 3. децембар

Сажетак: Дубровчани су, 3. децембра 1400, упутили писмо кнезу Ђурђу Радивојевићу, изражавајући своје незадовољство његовим односом према њиховим трговцима у тргу Дријева. Власти Општине биле су убијеђене да је узимање добити од њихових трговаца било без одобрења краљ Стефана Остоје. Због тога су у писму молили кнеза Ђурђа да тај новац не троши, док се проблем не ријеша. Упутили су посланство краљу Стефану Остоји, очекујући рјешење проблема. Писмо су завршили још једном молбом кнезу Ђурђу да сачува новац одузет дубровачким трговцима, док се не види какав ће бити исход њихове мисије на краљевом двору.

Кључне ријечи: Дубровчани, писмо, кнез Ђурађ Радивојевић, трговци, Дријева, добитак, посланици, краљ Стефан Остоја.

У прољеће 1398, у вријеме збацивања краљице Јелене Грубе и доласка на власт краља Стефана Остоје, кнез Ђурађ Радивојевић био је принуђен да побјегне у Дубровник. Он је био против смјене на босанском престолу. Чак се оружаном супротставио новом краљу, али није имао довољно војне моћи да се одржи у својој области. Краљ је затражио од власти Општине да изруче кнеза Ђурђа, али они су то одбили. Каснија збивања показала су да им није остао захвалан за учињену услугу. Наиме, почетком априла 1399. дубровачки поданици са доње Неретве жалили су се због пљачки учињених од стране људи госпође Владе и њених синова Ђурђа и Вукића¹. У наредних годину и по не биљеже се

* Ел. пошта: arandjel.smiljanic@ff.unibl.org

¹ У исто вријеме дубровачки трговци у тргу Дријева жалили су се на увођење неких „новина“ које су угрожавале њихово пословање и живот. За то су директно

било какве вијести о сличним проблемима. Међутим, у јесен 1400, у писму које се датира између 2. септембра и 30. новембра, Дубровчани су се жалили кнезу Ђурђу због тога што је он од њихових трговаца у тргу Дријева тражио наплаћивање пореза у висини дуката по кући². При крају овог писма, молили су кнеза Ђурђа да обустави наплаћивање у Дријевима, све док од краља Стефана Остоје не дође писмени одговор. Будући да се у писму од 3. децембра проблеми интензивирају (не само наплаћивање пореза од трговаца, већ и узимање добитка), Дубровчани су били принуђени да што прије реагују, и то упућивањем посланика на краљев двор. Садржај писма упућује на закључак да су се ови проблеми у тргу Дријева дешавали средином или у другој половини новембра 1400. године. Самим тим и оно претходно писмо могло би се ближе датирати ка 30. новембру у односу на 2. септембар, чиме би знатно сузили *terminus ante quem*.

Извори: М. Пуцић, *Споменици српски* I, 20, 31–33; Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, 411–413; А. Смиљанић, *Дубровачко писмо госпођи Влади и кнезовима Ђурђу и Вукићу*, ГПБ 10 (2017) 99–110; исти, *Дубровачко писмо кнезу Ђурђу Радивојевићу поводом проблема са наплаћивањем пореза за њихове трговце у Босни*, ГПБ 12 (2019) 47–52.

Литература: С. Ћирковић, *Историја Босне*, 185; В. Ћоровић, *Хисторија Босне*, Бања Лука – Београд, 1999², 356–359.

Опис писма и ранија издања

Оригинално писмо које су Дубровчани 3. децембра 1400. упутили кнезу Ђурђу Радивојевићу није сачувано, али јесте његов препис, који се налази у књизи Руска Христифоровића, и то на полеђини 27. листа. Препис, који обухвата горњи дио странице, добро је очуван и читљив. Почине и завршава знаком крста. Размак између редова је једнак. Од петог реда, редови су нешто дужи у односу на прва четири. На крају писма налази се хронолошка одредница.

Дубровачко писмо кнезу Ђурђу Радивојевићу досад су издали: М. Пуцић, *Споменици српски* I, 33; Љ. Стојановић, *Повеље и писма*

окривили госпођу Владу и њене синове. О томе више видјети у: А. Смиљанић, *Дубровачко писмо госпођи Влади и кнезовима Ђурђу и Вукићу*, ГПБ 10 (2017) 99–110.

² Дубровчане је посебно погодило то што краљеви посланици, који су у то вријеме боравили у граду подно Срђа, ништа нису знали о том порезу. Више видјети у: А. Смиљанић, *Дубровачко писмо кнезу Ђурђу Радивојевићу поводом проблема са наплаћивањем пореза за њихове трговце у Босни*, ГПБ 12 (2019) 47–52.

I–1, 413. Г. Комар и П. Ратковић приредили су снимак документа и транслитерацију савременом српском ћирилицом у издању *Рускова књига: дубровачки ћирилички писар (1395–1423)*, Требиње – Херцег Нови, 2019, 121.

Текст писма

+ Ѣд[ь] владѣцагѡ³ гр[а]да Дѣбровника кнеза властель и ѡд[ь] вьсе ѡпкине вь всем[ь] |2| срьд[ь]чномѣ наамь приателю кнезѣ Гюргю мног[о]любимѡ⁴ поздра|3|влкник. Твоки почтенои любви⁵ дамо ѣзнать крь намь |4| пишѣ наши трьгѡв[ь]ци⁶ з Дрѣва да имь си ѣзель добитке, а тои к |5| намь мног⁷ ѣсилно⁸ видѣтъ, крь не мнимо⁹ никако да к г[оспо]д[и]нь краль тои |6| хѡтѣль. Да молимо те какѡ¹⁰ вь всем[ь] любима приатела за нашѣ |7| любавь съблюди и ѡбарѣ тьи¹¹ добит[ь]кь¹² да се не стрѣк¹³ крь смо |8| нарекли поклицаре г[оспо]д[и]нѣ кралу за нѣкота наша дългованиа коимь |9| хѡккмо¹⁴ и за тѡзи¹⁵ нарѣч[и]ти. И ѡ сѣхь днѣх[ь] имамо их[ь] ѡд[ь]прав[и]ти. Мног¹⁶ те |10| молимо до толѣ к¹⁷ съблюди.

Ad III decembre 1400.

Превод

+ Од владајућег кнеза града Дубровника, властеле и све општине многољубазан поздрав нашем у свему срдачном пријатељу кнезу

** Редакција издања и превода: Татјана Суботин Голубовић.

³ М. Пуцић и Љ. Стојановић: владѣцаго.

⁴ М. Пуцић: много любимо.

⁵ М. Пуцић: любвѣ.

⁶ М. Пуцић и Љ. Стојановић: трьговци.

⁷ М. Пуцић и Љ. Стојановић: много.

⁸ М. Пуцић: ѣсилно.

⁹ М. Пуцић: немнимо.

¹⁰ М. Пуцић и Љ. Стојановић: како.

¹¹ М. Пуцић: тои.

¹² М. Пуцић: добитакъ.

¹³ М. Пуцић: нестрѣк.

¹⁴ Љ. Стојановић: хѡккмо.

¹⁵ М. Пуцић и Љ. Стојановић: този.

¹⁶ М. Пуцић и Љ. Стојановић: много.

¹⁷ У издању М. Пуцића ова ријеч недостаје.

Ђурђу. Твојој поштованој љубави дајемо у знање како нам пишу наши трговци из Дријева да си им узео добит, што нам је много жалосно сазнати, јер мислимо да господин краљ то никако није хтио. Због тога те молимо, као у свему љубљеног пријатеља, за нашу љубав, сачувај и не троши тај добитак како не би пропао, јер смо упутили посланике господину краљу за нека наша дуговања, којима хоћемо и за то (одузимање новца трговцима) затражити (да помену). Ових дана ћемо их (посланике) упутити. Много те молимо да га (добитак) до тада сачуваш.

Дана 3. децембра 1400. године

Дипломатичке особености писма

Дубровачко писмо кнезу Ђурђу Радивојевићу од 3. децембра 1400. нема видљивих дипломатичких особености. Слично је другим оновременим писмима која су упућивана властели у унутрашњости Балканског полуострва, а која су потекла из словенске канцеларије Дубровачке општине. Почиње симболичком инвокацијом у виду крста, а са истим знаком се и завршава. Након крста слиједи уобичајена интитулација, на коју се наставља инскрипција (адреса) и поздрав, који је нешто срдачнији у односу на претходно писмо („многљубазан поздрав“ у односу на „љубазан поздрав“ из прошлог писма). Затим се одмах прелази на експозицију, која чини суштину писма. Она се састоји из три дијела. У првом власти Општине наводе жалбу њихових трговаца са трга Дријева због тога што им је кнез Ђураћ одузео „добит“. У другом дијелу експозиције Дубровчани су тражили од њега да тај новац не троши, већ да га сачува. У трећем дијелу експозиције навели су слање својих посланика на краљев двор, како би се овај проблем ријешило. Овај неспоразум и незадовољство Дубровчана је вјероватни разлог што они писмо не завршавају уобичајеним лијепим жељама и поздравима, како су по правилу чинили у преписци са другим оновременим политичким субјектима. Умјесто тога писмо завршава просто – обичном молбом кнезу да сачува „добитак“ њихових трговаца са трга Дријева.

Литература: Ст. Станојевић, *Студије о српској дипломатици* (I. Инвокација, 68–113; II. Интитулација, 110–162; III. Инскрипција, 163–199; IV. Салутација, 200–209; VIII. Експозиција, 39–61).

Просопографски подаци

Кнез Ђурађ, 2 (ред у изворнику) – Ђурађ Радивојевић, кнез из западног дијела Хума. Више пута помињан у издањима *Старог српског архива* и *Грађе о прошлости Босне*: ССА 3 (2004) 135–136 (А. Фостиков), ССА 4 (2005) 182–183 (С. Рудић); ССА 7 (2008) 153 (А. Фостиков); ГПБ 10 (2017) 106 (А. Смиљанић); ГПБ (12) 51.

Arandjel Smiljanić

Université à Banja Luka
Faculté de philosophie
Programme d'étude de l'histoire

**LETTRE DE DUBROVNIK AU KNEZ DJURDJE RADIVOJEVIĆ
À L'OCCASION DES PROBLÈMES FINANCIERS AVEC LEURS
COMMERÇANTS À DRIJEVA**

L'année 1400, 3 décembre

Résumé

À l'automne de l'année 1400, le knez Djurdj Radivojević a pris les gains des commerçants de Dubrovnik sur la place de Drijeva. Pour cette raison ils se sont plaints aux autorités de la Commune Dubrovnik, lesquelles ont réagi rapidement. Elles ont adressé une lettre au knez Djurdj le 3 décembre 1400 lui demandant de ne pas dépenser cet argent parce que la confiscation des gains se passait sans approbation du roi Stefan Ostoja. Ils ont dépêché des émissaires chez le roi Stefan Ostoja, espérant une solution de problème. Ils achevaient la lettre demandant encore une fois au knez Djurdje de garder l'argent pris des commerçants ragusains jusqu'à ce que l'issue de la mission de leurs émissaires soit connue.

Mots-clés: Ragusains, lettre, knez Djurdj Radivojević, commerçants, Drijeva, gain, émissaires, roi Stefan Ostoja.